

Internet imajo mnogi na svetu za najboljšo tehnološko inovacijo dvajsetega stoletja. Do zdaj je že marsikaj doživel in uspešno preživel razne neprimerne spremembe v obratovanju. Bo preživel tudi prizadevanja Amerike s programom Čisto omrežje, svetovne napetosti zaradi tehnologije 5G in bitke za aplikacije, kot je tiktok?

Sodobna hladna vojna je tehnološka vojna. Spremenila bo svet in internet

Tekst

Borka Jerman Blažič

Pozno popoldan pred nekaj tedni je zacingljala elektronska pošta z vznemirljivim vprašanjem: »Ali lahko kaj naredimo? Ameriška administracija pripravlja temeljite spremembe v delovanju interneta.« Pisali so mi kolegi in prijatelji iz Združenja internet (Internet Society), mednarodnega združenja internetnih pionirjev, promotorjev in podpornikov interneta s članstvom iz 140 držav.

Združenje deluje s sloganom *Internet je za vsakogar*, kar pomeni, da njegovi člani skrbijo za širitev in uveljavitev internetnega načina delovanja v svetovnih podatkovnih omrežjih. Raziskovalci in akademiki, ki so do leta 1992 razvijali internet v akademskem okolju, so se na pobudo dr. Vinta Cerfa, avtorja internetnega protokola IP, organizirali kot združenje, ki

● Kitajska je glede tehnologije 5G vodilna država na svetu, ima 65 milijonov telefonov 5G in 410.000 baznih postaj 5G.

Foto Tingshu Wang/Reuters

ga sestavljajo nacionalne organizacije, individualni člani ter interesne korporacije in institucije.

Organizacija je bila ustanovljena leta 1992 v Kobeju na Japonskem, in to takoj zatem, ko se je ameriška administracija odločila, da je tehnologija interneta dovolj zrela za komercialno uporabo in trženje. Od takrat je internet postal omrežje omrežij in del vsakdanjega življenja slehernika v razvitih in razvijajočih se državah. Združenje je bilo ustanovljeno v času, ko je ameriška agencija za znanost (National Science Foundation) prenehala plačevati akademsko infrastrukturo ameriškim univerzam in znanstvenim ustanovam na podlagi ugotovitve, da te ustanove same poravnajo svoje stroške za telefonsko komunikacijo ponudnikom telefonskih storitev, enako pa lahko plačajo dobaviteljem elektronskih komunikacij tudi stroške infrastrukture (kable ipd.) za podatkovno komunikacijo.

Razvoj tehnologije je agencija za znanost podprla z raziskovalno-razvojnimi projekti Internet2 ter sofinancirala vzdrževanje ključnih prometnih točk interneta in upravljanje domen in spletnih naslovov, ki zagotavljajo nemoten prenos uporabniških podatkov. V zadnjih dvajsetih letih se je zgodil tudi prehod institucij za upravljanje internetnih domen in dodeljevanje spletnih naslovov ter oštevilčenje protokolov v komercialno okolje.

Do pred kratkim je za te ustanove skrbelo Združenje internet ob finančni pomoči državne institucije ZDA, ki je skrbelo za razvoj interneta. Združenje internet pa še naprej zagotavlja podporo internetnim inženirskim skupinam (Internet Engineering Task Force), ki razvijajo in standardizirajo tehnologijo internetnega omrežja.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je spletna tehnologija iz akademskih krogov zakorakala po vsem svetu ob izdatni podpori služb za marketing proizvajalcev računalniške in komunikacijske tehnologije, ki so tudi v zgodnjem obdobju interneta vabili navdušence z vsega sveta na njihove brezplačne tečaje v ZDA in jih učili, kako si postaviti spletno omrežje. Podatki kažejo, da je imelo v zgodnjih devetdesetih letih povezave z ameriškim spletnim omrežjem le 15 do 20 držav.

Seveda širitev in globalizacija interneta nista potekali ves čas enako hitro. Prvi razširitveni spletni bum, tako glede spletnih storitev, kot so elektronska pošta, splet in digitalno podjetništvo, kot glede na število uporabnikov, je v enaindvajsetem stoletju dosegel, da je omrežje postalo globalno in pokrilo ves svet.

Mednarodno Združenje internet se je utrdilo v svetu in je postalo partner WSIS (Svetovni vrh ZN za informacijsko družbo) in ITU (Mednarodna telekomunikacijska zveza,

Z novim programom Čisto omrežje se uresničujejo najhujši strahovi internetnih navdušencev, pionirjev in uporabnikov, češ da bo globalno omrežje razbil na izolirane otoke, ti pa bodo zato zaradi motenega prometa med seboj komunicirali s težavami.

agencija ZN), ki določa pogoje delovanja elektronskih komunikacijskih naprav prek svojih teles in odborov, v katerih so zastopane vse države članice Združenih narodov.

Ameriški program Čisto omrežje

In kaj je sprožilo vprašanje članstvu Združenja internet: »Ali lahko kaj naredimo?« Vprašanje je bilo poslano po objavi novega načina delovanja interneta na spletni strani ameriškega State Departmenta 5. avgusta 2020 z opisom interneta čistih držav, imenovanim Čisto omrežje (Clean Network). Te države naj bi svobodno komunicirale med seboj, vendar bi to dosegli z ločitvijo svoje komunikacijske infrastrukture od preostalega sveta, ki ni »čist«. Nastanek čistega omrežja naj bi bil omogočen z izključitvijo iz spletnega omrežja tako imenovanih nečistih držav.

Novi način delovanja interneta, znan predvsem kot »varno omrežje 5G«, ima podlago v potrebi po zavarovanju zasebnosti ameriških državljanov in občutljivih informacij v lasti ameriških podjetij pred agresivnimi vdori akterjev v omrežje interneta, kot je Kitajska komunistična partija (KPK). Program Čisto omrežje temelji na mednarodno sprejetih digitalnih standardih zaupanja in na pobudi Čista pot 5G (5G Clean Path), ki je bila objavljena 29. aprila 2020.

Pobudo Čista pot 5G je avgusta ob obisku državnega sekretarja ZDA Mika Pompea podpisala tudi Slovenija. Program za uresničitev čistega omrežja, za katero administracija ZDA načrtuje, da naj bi bilo vanj vključenih le 30 izbranih »čistih« držav, ima pet sklopov:

- **Čisti prenos internetnih storitev:** z akcijami, ki bodo zagotovile izključitev neodvisnih dobaviteljev internetnih storitev, ki so v lasti oseb ali podjetij iz Kitajske, iz vseh obstoječih ameriških telekomunikacijskih omrežij.

- **Čista shramba podatkov:** namen tega sklopa je odstranitev vseh kitajskih aplikacij za mobilne telefone iz vseh ameriških trgovin z mobilnimi aplikacijami.

- **Čiste uporabniške storitve:** s tem bi preprečili proizvajalcem pametnih telefonov, ki jim ameriška administracija ne zaupa, da instalirajo lastne aplikacije na njihovih mobilnih telefonih ali pa da tem telefonom instalirajo uporabniške aplikacije, ki so bile razvite na Kitajskem. Od vseh družb, ki delujejo v državah članicah programa Čisto omrežje, se zahteva, da odstranijo vse svoje uporabniške aplikacije iz Huaweijeve trgovine z mobilnimi aplikacijami. Podjetje Google je, denimo, že umaknilo kitajske aplikacije iz svoje trgovine Play.

- **Čisti oblak:** namen tega sklopa je preprečiti shranjevanje in obdelavo najbolj občutljivih osebnih podatkov ameriških državljanov in najvrednejših podatkov v povezavi z intelektualno lastnino ameriških podjetij, vključno z raziskavami cepiva zoper covid-19, v računalniških oblakih, do katerih se lahko dostopa prek ponudnikov storitev, kot so Alibaba, Baidu in Tencent.

- **Čisti kabli:** zagotoviti, da podzemni kabli, ki povezujejo ZDA z globalnim internetom, ne bodo omogočali zbiranja obveščevalnih podatkov. Tukaj program načrtuje sodelovanje

s tujimi partnerji, ki imajo v lasti podmorske kable.

Po zadnjih zagotovilih ameriške administracije članstvo v programu Čisto omrežje raste. Več kot trideset držav je že podpisalo soglasje o vstopu v program, med njimi tudi Slovenija, ki je podpisala pobudo Čista pot 5G ob obisku državnega sekretarja ZDA avgusta letos. Številna največja svetovna telekomunikacijska podjetja so postala ob podpisu pobude »čisti dobavitelji«.

Vsi člani programa so se zavezali tudi, da bodo v svojih čistih omrežjih uporabljali izključno zaupanja vredne prodajalce in dobavitelje. Trenutno so dogovor o čistem omrežju sprejele naslednje države: Albanija, Avstralija, Kanada, Danska, Romunija, Estonija, Grčija, Latvija, Norveška, Japonska, Švedska, Velika Britanija, Vietnam in Poljska.

Kakšen bo globalni internet po »očiščenju«?

Z novim programom Čisto omrežje se uresničujejo najhujši strahovi internetnih navdušencev, pionirjev in uporabnikov, češ da bo globalno omrežje razbil na izolirane otoke, ti pa bodo zato zaradi motenega prometa med seboj komunicirali s težavami. Zelo zgodaj, že leta 2010, je Združenje internet razpravljalo o prihodnosti globalnega interneta in v objavah napovedalo štiri možne scenarije njegovega razvoja.

Med temi sta zaradi popolnoma nasprotujočih vizij izstopala dva, imenovana scenarij »butičnih omrežij« (boutique networks) in scenarij »skupni bazen razvoja« (common pool). Prvi je napovedoval pojav »balkanizacije« interneta, drugi pa je zagovarjal razvoj in vizijo odprtega, decentraliziranega in nevtralnega interneta. Očitno se bo – z butičnimi omrežji oziroma cepitvijo interneta na otoke – v enaindvajsetem stoletju uresničila najhujša mora pionirjev interneta.

Pionirji in tehnologi interneta Vint Cerf, Tim Berners Lee, Steve Wozniak in drugi so si prizadevali, da se internet razvija in uporablja v skladu z njihovimi vizijami, ki vključujejo predvsem nevtralnost pri pošiljanju in sprejemanju podatkov, neodvisno od njihove vsebine. Deklaracijo o nevtralnosti interneta ZN je pred leti podprla in sprejela tudi Slovenija.

V času, ko je ameriška administracija uvajala novo regulativo glede nevtralnosti interneta, so pionirji interneta pisali amerišskemu kongresu z namenom, da opozorijo na zgrešeno politiko ameriške vladne administracije. V pismu, ki je dolgo 43 strani, so med drugim napisali: »Smo pionirji in tehnologi, ki smo v preteklosti ustvarili internet in ga danes upravljamo, in nekateri inovatorji in poslovni ljudje, ki so tako kot mnogi drugi odvisni od tega omrežja, ki je pogoj za naše tehnološko preživetje. (...) predlagana odredba FCC (zvezna komisija za telekomunikacije) o nevtralnosti interneta temelji na napačnem razumevanju internetne tehnologije.«

Pismo, ki ga je podpisalo več kot dvesto najvidnejših spletnih pionirjev in inženirjev, je podprlo več kot milijon spletnih uporabnikov, večinoma iz ZDA. Vendar FCC napačnih tehničnih postavk in nesporazumov v regula-

tivi glede delovanja internetne tehnologije ni odpravil, temveč je predlagano uredbo utemeljil z zelo vprašljivimi tehničnimi rešitvami, ki nevtralnosti interneta dejansko ne ščitijo, ampak jo ogrožajo.

Realno vzeto lahko danes trdimo, da so novice na internetu dejansko balkanizirane. Več sto tisoč spletnih uporabnikov je deležnih le novic, ki jih distribuirajo Facebook, Google in podobna družbena omrežja na zahodni strani Atlantika.

Napoved o skorajšnji balkanizaciji interneta se ni pojavila le na zahodni strani Atlantika. Zaradi sankcij zahodnih držav je letos tudi ruski minister za komunikacije Nikolaj Nikiforov izjavil, da obstajajo resne grožnje, da Rusiji prekinejo povezavo z globalnim internetom. Temu so sledile večkratne izjave v svetovnem tisku oziroma spletu, da bo Rusija zaščitila in izolirala ruski del interneta in da se s tem njeni spletni poznavalci že intenzivno ukvarjajo. Varnostni svet Ruske federacije, ki ga vodi predsednik Vladimir Putin, je vladi naročil, naj razvije neodvisno spletno infrastrukturo za države BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika), ki bo zmožna zagotoviti delujoči internet tudi, če se zgodijo »svetovne napake« v delovanju globalnega interneta.

Ruski strokovnjaki so že napovedali »testni« dan, ko bo začel delovati ruski samostojni internet. Dogajanje v zvezi z internetom je skrbno spremljala tudi Kitajska, zlasti ob izjemnem prodoru lastnih digitalnih podjetij in tehnologij na svetovni trg internetnih storitev. Kitajska se je na spremembe pri upravljanju interneta odzvala z veliko več pragmatičnosti.

Poleg postavitve velikega kitajskega internetnega požarnega zidu, ki preprečuje prenos po mnenju kitajske vlade nezaželenih vsebin kitajskim uporabnikom, je na podlagi preteklih izkušenj (te izhajajo iz neuresničenih obljub zahodnih partnerjev o kitajskih sedežih v organih ustanov, ki upravljajo internet) sprejela novo politiko glede tehnološkega razvoja, povezanega s spletnimi storitvami.

Kitajska dejansko obvladuje tretjino uporabnikov interneta, vendar je pri širitvi števila uporabnikov in spletnih aplikacij na Kitajskem prišla do ugotovitve, da pomembne centralne storitve korenskih strežnikov interneta, kot je na primer sistem za preslikavo domen v številčne naslove internetnih naprav ter dodeljevanje novih domen in njihovo registracijo, za njo niso pomembna vprašanja, zaradi katerih bi se bilo treba vznemirjati. Za potrebe svojega notranjega internetnega omrežja je spremenila standard novega spletnega protokola IPv6, ki omogoča skoraj brezmejni naslovni prostor za internetne naprave, brez problemov v povezanosti in delovanju omrežja.

Hkrati je Kitajska začela graditi nadomestne institucije, vključno z organizacijo svetovnega vrha interneta na Kitajskem v okviru konferenc BRICS. Kitajci so se predvsem usmerili k sprejemanju in odločanju o standardih za brezžične elektronske komunikacije – gradnikih internetne infrastrukture, kot je tehnologija 5G, ki jih določa organizacija 3GPP (3rd Generation Partnership Project – partnerska organizacija za mobilna omrežja).

Glede uporabe in pridobljenih izkušenj pri uporabi tehnologije 5G je Kitajska vodilna država na svetu, ima 65 milijonov telefonov 5G in 410.000 baznih postaj 5G, ZDA pa le od pet do šest milijonov telefonov 5G in relativno slabo pokritost države s postajami z nizkopasovnim signalom 5G podjetja AT&T.

3GPP združuje nacionalne organizacije za standardizacijo držav Japonske, Evropske unije, ZDA, Kitajske, Indije in Južne Koreje ter vrsto poslovnih in marketinških akterjev, kjer brez kitajskega soglasja ni mogoče odobriti ničesar. Članice 3GPP, bolj natančno: ETSI (Evropski institut za standardizacijo telekomunikacij), so razvile prvi evropski standard za mobilno telefonijo GSM, ki je bil sprejet in uporabljen skoraj po vsem svetu, razen v ZDA. In odločitev Kitajske, da svojo pozornost nameni tehnologiji brezžičnega prenosa podatkov, je prispevala k razvoju tehnologije 5G in hitri implementaciji standardov 5G v napravah, ki jih izdeluje podjetje Huawei.

Glede uporabe in pridobljenih izkušenj pri uporabi tehnologije 5G je Kitajska vodilna država na svetu, ima 65 milijonov telefonov 5G in 410.000 baznih postaj 5G, ZDA pa le od pet do šest milijonov telefonov 5G in relativno slabo pokritost države s postajami z nizkopasovnim signalom 5G podjetja AT&T. Koreja ima 7,5 milijona telefonov 5G, Evropa okrog 2 milijona in Avstralija in Kanada od 0,1 do 0,2 milijona. Če vse to povzamemo, slika prihodnjega interneta glede globalnega povezovanja ni zelo optimistična, internet bo »butičen«.

Tehnološka vojna in usoda kitajske aplikacije tiktok

Najnovejši dogodek v tehnološki vojni med Kitajsko in ZDA je sprožil ameriški državni sekretar, ki je ukazal, da se mora izjemno priljubljena aplikacija med ameriški najstniki tiktok prodati amerišskemu podjetju. Če se to ne bo zgodilo, aplikacija za izmenjavo videov sebin na mobilnih telefonih ne bo smela biti prisotna na ameriških tleh oziroma na telefonih ameriških državljanov. Rok, ki ga je dal, je izjemno kratek – september 2020.

Zahtevo po prodaji ali umiku tiktoka je Bela hiša utemeljila z obtožbami, da lastnik, kitajsko podjetje ByteDance, ki je registrirano v ZDA, pošilja kitajski vladi številne informacije o ameriških uporabnikih tiktoka, vključno z informacijami o internetu in drugih dejavnostih na omrežju, na primer lokacijo podatkov in zgodovino iskanja. Obtožba temelji na kitajski vladni uredbi, ki od kitajskih tehnoloških podjetij zahteva, da vse zbrane podatke o uporabnikih elektronskih komunikacij dostavlja kitajski vladi.

Tiktok naj bi cenzuriral tudi objavo nekaterih vsebin, kot so posnetki o protestih v Hongkongu, o taboriščih Ujgurov na Kitajskem in o razširjenosti covid-19 med kitajskimi državljanji.

Zbiranje in obdelava zasebnih podatkov uporabnikov internetnih storitev ni nov pojav. Za ameriška družabna omrežja, kot je facebook, je znano, da komentatorji navajajo podobne argumente kot za tiktok, ker to družabno omrežje zajame veliko podatkov uporabnikov, skupaj z internetnimi in drugimi omrežnimi aktivnostmi. Facebook ponavadi cenzurira tudi objave, ki so v zahodni kulturi nesprejemljive, kot so sovražni govor, spodbujanje k nasilju, golota ipd.

Obstajajo tudi dokazi, da se facebook uporablja tudi za kampanje z neresničnimi informacijami, ki koristijo le določenim akter- ▶

Sposobnost interneta, da prinaša širše koristi na podlagi sodelovanja vseh uporabnikov in razvijalcev tehnologije z vsega sveta, razvoj novih tehnologij ter gospodarsko rast, postaja z delitvijo omrežja znatno ogrožena.

jem. Spremljanje in shranjevanje informacij o uporabnikih elektronskih komunikacijah je bilo in je še vseprisotno tudi v »čistih državah« in pri »čistih teleoperaterjih«.

Na nedavnem zaslišanju v ameriškem kongresu o monopolističnih praksah ameriških tehnoloških podjetij je izvršni direktor Facebooka Mark Zuckerberg izjavil, da se njegovo podjetje zavzema predvsem za ameriške vrednote, ki pomenijo tudi zbiranje osebnih podatkov za marketinške in druge potrebne plačljive akcije.

Program za nadzor elektronskih komunikacij za Državno agencijo za varnost ZDA (NSA) in Zvezni preiskovalni urad (FBI), na podlagi katerega so operaterji AT&T in Verizon ter druga podjetja zagotavljali vladi ZDA zbrane občutljive podatke, je bil sprejet po terorističnem napadu 11. septembra in je bil preklican šele leta 2019. Jasnih znakov, da se je to zgodilo, ni.

Dolgo je znano tudi, da Googlov telefon z operacijskim sistemom android vsebuje že vnaprej instalirano kodo, ki se uporablja za spremljanje telefonskih navad uporabnika. Oblačna storitev Amazona AWS, ki je priporočena aplikacija v partnerskih državah čistega omrežja, je storitev, ki jo uporabljata prav NSA in Cia.

Poskus Evropske unije, da zagotovi zaščito zasebnosti evropskim državljanom v skladu z uredbami EU o varstvu osebnih podatkov, kadar evropska podjetja izmenjujejo podatke z ameriški na podlagi skupno podpisane dogovora Safe Harbours (Varne luke), je propadel že po nekaj mesecih poskusnega delovanja zaradi nesodelovanja ameriških podjetij.

Veliko komunikacijskih kablov pod Atlantikom v lasti Facebooka, Googla in Appla je bilo uporabljenih s podobnim namenom, torej za zajem uporabniških podatkov, kar je pred nekaj leti razkril tudi žvižgač Edward Snowden ter navedel programe ameriških agencij, ki so to počeli. Zato ni presenetljiva novica, da Apple in Google polagata nove kable v Atlantiku, ki naj bi bili »čisti« in zaščiteni pred zajemom podatkov tujih nezaželenih akterjev.

Tiktok v tehnološki vojni med ZDA in Kitajsko

Kitajska vlada je spet ravnala pragmatično in poskusila z birokratskimi ukrepi preprečiti prodajo tiktoka ameriški podjetju. Vladno uredbo iz leta 2012 je razširila na nove tehnologije.

Konec avgusta je prvič po dvanajstih letih objavila nove dopolnitve v vladni uredbi, ki ureja izvoz in uvoz tehnologije na Kitajskem. Uradni vladni predpis – regulativa za izvoz in uvoz tehnologije – zahteva, da mora kitajsko podjetje zaprositi za dovoljenje za izvoz tehnologije pri pokrajinskem oddelku za trgovino, če želi izvoziti kaj tehnološkega. Šele po pridobitvi odobritve izvoza lahko kitajsko podjetje začne vsebinska pogajanja ter zatem še podpiše pogodbo o izvozu tehnologije v tujo državo. Dopolnitve kataloga uradnega predpisa vsebujejo 53 postavk, med njimi tudi tehnologijo za izdelavo zdravil, vitaminov in izdelavo cepiv (verjetno tudi tista za covid-19).

Med tehnologijami, ki zahtevajo odobritev za izvoz, so registrirali še programsko tehnologijo požarnega zidu, ki zagotavlja informacijsko varnost, vesoljske tehnologije in tehnologije obdelave informacij. Sem sodi tudi programska koda, ki je vgrajena v storitvi tiktoka, kar pomeni, da prodaja podjetja ByteDances, ki je lastnik tiktoka, ameriški podjetju potrebuje odobritev vladne administracije v Pekingu. Bistvena lastnost te programske kode tiktoka je algoritem na videostrani aplikacije »for you« (zate), ki priporoča vpogled v naslednji videoposnetek na podlagi opravljene analize dotedanjega uporabnikovega vedenja.

Kitajska stran trdi, da je razvoj tehnologije kitajskega podjetja ByteDance iz ZDA z omenjeno lastnostjo aplikacije rezultat kitajskega znanja. To pomeni, da mora pokrajinski odbor na Kitajskem odobriti prodajo novemu ameriški podjetju in prenos programske kode ali dovoljenja za uporabo tiktoka. Tako so se potencialni kupci podjetja ByteDance, na primer digitalna velika Microsoft in Oracle, našli v precepu tehnološke vojne med Kitajsko in ZDA. Pričakovati je, da bodo posledice čutili tudi snubci tiktoka, ki delujejo na kitajskem trgu. Vse kaže, da bomo verjetno zelo kmalu imeli najmanj dva interneta: rdečega kitajskega in čistega ameriškega. V bližnji prihodnosti pa še nekaj več internetov oziroma bomo prič

procesu balkanizacije globalnega spletnega omrežja.

»Ali lahko kaj naredimo?«

Odziv Združenja internet iz Severne Amerike (ISOC Society North America) je bil hiter. V izjavi, ki je bila 7. avgusta objavljena v medijih, so ostro zavrnili ter obsodili državni program Čisto omrežje in opozorili, da bo zaradi kratkoročnih političnih točk in razdelitve omrežja na otoke nastala škoda za vse vpletene, operaterje, uporabnike in ponudnike storitev.

Internet je globalno omrežje omrežij, kjer se omrežja prostovoljno povezujejo brez osrednjega organa in nadzora. Zaradi te arhitekture je tako uspešen. Podatki v »balkaniziranem« internetu bodo morali prehoditi veliko daljšo pot za dosego ciljnega uporabnika. Hkrati se bosta povečala možnost za manipulacijo z internetnim prometom in pojav izpadov pri delovanju omrežnih otokov.

Ukrepi čistega omrežja bodo znatno vplivali tudi na gibčnost, prožnost in prilagodljivost interneta. Sposobnost interneta, da prinaša širše koristi na podlagi sodelovanja vseh uporabnikov in razvijalcev tehnologije z vsega sveta, razvoj novih tehnologij ter gospodarsko rast, postaja z delitvijo omrežja znatno ogrožena.

Izjavo ameriškega Združenja internet je podprla tudi švicarska veja združenja. Enako je storila brazilska veja, ki je že prej pisala brazilskemu kongresu in opozorila njegove čla-

● Sandy Saputra (19 let) je v Indoneziji eden od največjih zvezdnikov tiktoka. Foto Willy Kurniawan/Reuters

ne, da bi bilo popolnoma kontraproduktivno za njihovo državo, da prispeva k »razdrobljenosti globalnega interneta« in ustvarjanju digitalnega ekosistema, usklajenega s fizičnimi ozemeljskimi mejami, in da je takšna politika popolnoma v neskladju s pojmom odprtega globalnega interneta, katerega koristi bi bilo treba še naprej uživati po vsem svetu.

Mnogi komentatorji svetovnih tiskanih in spletnih medijev se danes ukvarjajo z bolj konkretnimi vprašanji, kot je, kako se bo lahko načrt čistega omrežja dejansko izvedel v današnjem decentraliziranem internetnem omrežju in nedoločljivem prepletu kablov in baznih postaj povezanih omrežij.

Počakati bo treba na ameriške volitve in upati, da takšna balkanizacija interneta ne bo zelo uspešna. Internet je do zdaj marsikaj doživel in uspešno preživel razne neprimerne spremembe v obratovanju prav zaradi decentraliziranosti upravljanja, prepletenosti povezav in uspešnega »modela internetne metode mreženja«.

Prof. dr. Borka Jerman Blažič je predsednica slovenske veje Združenja internet in avtorica knjige *Donkijhotka na Slovenskem ali Kako je internet prišel v Slovenijo*.